

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 14 februari 1895, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion angående utarbetande af
en arrendelag.*

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 71, hafva herrar *A. Olsson* i Ornakärr, *P. Truedsson*, *A. Henriesson* och *A. G. Gyllensvärd* förnyat den framställning angående behovet af en lagstiftning rörande jordegares och arrendatorers ömsesidiga rättsförhållanden, som herr *A. Olsson* med flere väckt vid sistlidet års riksdag.

Motionärerna anföra, att ett ytterligare skäl för behovet af en tidsenlig arrendelag tillkommit deri, att en stor del af Norrlands landtbrukare hade kommit i en tryckt och svår ställning, sedan trävarubolagen köpt deras hemman för att nedhugga skogarne och öfverlemnad jordbruket på arrende till de förre egarne.

Att vårt lands modernäring vore i en tryckt ställning, derom rådde väl endast en mening. Att till odling tjenlig jord låge ouppodlad, ja, att till och med odlad vore obegagnad, hvilken, för så vidt den brukades, kunde föda flitiga och arbetsamma jordbruksarbetare och deras familjer; att många landtbruksarbetare emigrerat, under det andra flyttat till städerna för att der förvärfva sitt dagliga bröd, och att landtbruket dermed förlorat behöfliga arbetskrafter; att våra lagar rörande arrenden vore delvis antiqverade samt otidsenliga; allt detta utgjorde kända förhållanden och bevisade, hvad som ofta blifvit framhållet, att ett behof förefunnes af lagstiftning i ämnet.

Bih. till Riksd. Prot. 1895. 7 Saml. 5 Häft. (N:o 10).

En arrendelag borde i någon mån befrämja, att jorden intensivare brukades, samt bidra till ett bättre förhållande emellan jordegare och arrendatorer, än hvad som nu på många ställen vore förhållandet.

Sedan motionärerna i fråga om den utländska lagstiftningen i ämnet hänvisat till de inom Andra Kammaren väckta motionerna vid 1893 års riksdag, n:o 59, och vid 1894 års riksdag, n:o 38, anföra de, att i lagkomiténs och äldre lagberedningens förslag förekommande bestämmelser syntes kunna tjena till ledning i förevarande afseende.

Härefter fortsätta motionärerna:

En arrendelag borde, utom andra lagstadganden, innehålla bestämmelser om *att arrendevilkoren skriftligen uppsattes för att vara förbindande*. Vanligtvis upprättades väl numera, sedan skrifkonsten blifvit mera allmän, arrendeafstal af större betydighet skriftligen, men flerstädes i landet torde ännu den sed vara rådande, att emellan jordegare och innehafvare af smärre hemman några skriftliga arrendekontrakt icke upprättades. Hvilka talrika tvister och olägenheter detta medförde, vore lätt att tänka sig.

Derjemte borde lagen stadga, *att arrendevilkoren skulle vara bestämda*, så att icke jordegaren på grund af obestämda arrendevilkor blefve i tillfälle att ålägga arrendatorn ökade utgifter, körslor, arbete, etc., och icke heller arrendatorn undginge att uppfylla sina åtagna förbindelser.

Vidare borde lagen innehålla bestämmelser, *som skyddade arrendatorns nyttjanderätt, då han uppfylde sina förbindelser*. Hvilken skada det medförde för arrendatorns ekonomi, när han utan eget förvållande nödgades afträda egendomen, vore lätt att inse. Dessutom medförde ett sådant osäkerhetsförhållande rörande nyttjanderätten, att en driftig och arbetsam arrendator icke kunde nedlägga det arbete och den kostnad på egendomen, som medförde förbättring af densamma.

Slutligen borde lagen innehålla bestämmelse, *att de förbättringar, som af en arrendator med jordegarens samtycke verkställes på den arrenderade egendomen, skulle för brukaren medföra en skälig ersättning af jordegaren*, antingen under arrendetiden eller vid dess upphörande.

På grund af hvad sålunda anförts, föreslå motionärerna, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville efter verkställd utredning taga i öfvervägande, dels under hvilka vilkor arrendator, som med jordegare träffat skriftligt arrendeafstal, må kunna tillförsäkras ej mindre det skydd för nyttjanderättens bestånd, som är behöfligt, än äfven rätt till ersättning för verkställda förbättringar, dels ock på hvad sätt rättsförhållandena mellan

arrendatorer och jordegare jemväl i öfrigt må på ett betryggande sätt kunde ordnas, samt derefter för Riksdagen framlägga det förslag i ämnet, hvartill en dylik utredning finnes böra föranleda.

I det utlåtande, n:o 20, som lagutskottet afgaf öfver den af herr A. Olsson med flere vid 1894 års riksdag väckta motion, anförde utskottet, bland annat, följande:

»Utskottet anser visserligen, särskildt med hänsyn till den utveckling, hvartill det svenska jordbruket hunnit under de sista decennierna, de nuvarande bestämmelserna i jordabalken rörande arrendeaftal för jord icke vara så fullständiga, att ej en omarbetning af desamma skulle medföra nytta vid afgörande af jordegares och arrendatorers ömsesidiga rättsförhållanden i synnerhet för de fall, då fullständigt aftal emellan upplåtare och brukare saknas. Rättsförhållandet dem emellan bör likväl i främsta rummet bestämmas genom det fria aftalet; och skall lagstiftning undantagsvis inom detta rättsområde träda emellan i något hänseende absolut påbjudande eller förbjudande, bör behovet af ett dylikt ingripande vara af erfarenheten så tydligt vitsordadt, att fara för missstag är utesluten. Enligt utskottets uppfattning har af motionärerna icke åstadkommits någon utredning, utvisande att utöfver de ovilkorliga bestämmelser, hvilka i gällande lag redan finnas stadgade i fråga om lega af jord å landet, ytterligare sådana äro af verkligt behof påkallade; och då motionärerna angifva såsom föremål för ett ovilkorligt lagstadgande, att de förbättringar, som af arrendatorn med jordegarens samtycke nedlades på den arrenderade jorden, skulle för den förre medföra en skälig ersättning af jordegaren, synes deremot med skäl kunna erinras, att ett lagstadgande, hvarigenom, oberoende af vexlande förhållanden, arrendator tillerkändes ovilkorlig rätt till sådan ersättning, skulle antagligen verka till stor varsamhet och återhållsamhet från jordegarnes sida i fråga om upplåtande af jord till nyttjande och sålunda icke utöfva en obetingadt nyttig inverkan på ifrågavarande förhållanden.

I följd af den tänjbarhet, som utmärker ordet förbättring, torde dessutom — såsom lagutskottet vid 1891 års riksdag anmärkte i fråga om en i viss mån likartad motion, som då var föremål för utskottets handläggning — en bestämmelse i den ifrågasatta rigtningen mången gång blifva anledning till misshälligheter emellan dem, hvilkas intressen, om de rätt förstås, med hvarandra sammanfalla.»

Då den förnyade framställning i förevarande ämne, som vid innevarande riksdag förelegat till utskottets behandling, icke kunnat öfvertyga utskottet om lämpligheten att frånträda den ståndpunkt i ämnet, som af 1894 års lagutskott intagits, föranlåtes utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 februari 1895.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

Reservation:

af herrar *von Krusenstjerna*, *Kardell* och friherre *Bonde*, hvilka ansett, att lagutskottet bort i ämnet tillstyrka skrifvelse till Kongl. Maj:t i enahanda syfte som den skrifvelse, hvarom utskottet vid 1893 års riksdag hemställt;

af herrar *F. Andersson* och *J. A. Lundström*.

Herrar *Bruzelius*, *Näslund* och *P. G. Petersson* hafva begärt få här antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.